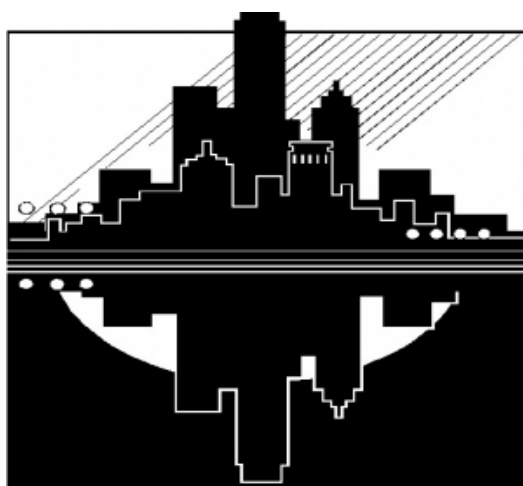

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

Матеріали

**XIV Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 3 лютого 2025 р.)**

**Дніпро
2025**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ О.М. БЕКЕТОВА
ВСЕУКРАЇНСЬКА ЕКОЛОГІЧНА ЛІГА**

РОСЛИНИ ТА УРБАНІЗАЦІЯ

Матеріали

**XIV Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Дніпро, 3 лютого 2025 р.)**

**Дніпро
2025**

УДК 581:504.03

ББК 28.5 + 20.1

Рослини та урбанізація: Матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 3 лютого 2025 р.). Дніпро, 2025. 265 с.

Викладені результати практичних і теоретичних розробок, оригінальних досліджень у галузі зеленого будівництва, стійкості та адаптивних реакцій рослин за умов урбанізованого середовища, інтродукції та акліматизації рослин, фітосанітарного контролю зелених насаджень та ін.

Може бути корисним фахівцям садово-паркового господарства та зеленого будівництва, фітосанітарного контролю, ботанікам, екологам тощо.

Редакційна колегія:

Кобець А. С., ректор ДДАЕУ, д. н. держ. упр., професор (голова), Бессонова В. П., д.б.н., професор (заступник голови, відповідальний редактор), Ткаліч Ю. І., д.с.-г.н., професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності ДДАЕУ (заступник голови), Тимочко Т. В., голова Всеукраїнської екологічної ліги (заступник голови), Іжболдін О. О., к.с.-г.н., доцент, декан агрономічного факультету (заступник голови), Грицан Ю. І., д.б.н., професор, головний науковий співробітник ДДАЕУ, Кучерявий В. П., д.с.-г.н., професор, Національний лісотехнічний університет України, Крамарьов С. М., д.с.-г.н., професор, завідувач кафедри агрохімії ДДАЕУ, Кабар А. М., к.б.н., доцент, директор ботанічного саду ДНУ ім. О. Гончара, Олексійченко Н.О., д.с.-г.н., професор, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Харитонов М. М., д.с.-г.н., професор, керівник Центру природного агровиробництва, Пардіні Джованні, д.б.н., професор кафедри ґрунтознавства Університету Жирони, Іспанія, Рубік Хінек, доктор філософії, доцент факультету тропічних культур Чеського університету природничих наук, Прага, Чехія, Хейлмейєр Герман, д.б.н., професор кафедри біології/екології Технічного університету Фрайберзької гірничої академії, Німеччина, Пономарьова О. А., к.б.н., доцент, Іванченко О. Є., к.б.н., доцент, завідувач кафедри садово-паркового мистецтва та ландшафтного дизайну ДДАЕУ, Зайцева І. А., к.б.н., доцент, Козурман Н.І., здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Авторські тексти не редагувались

Клюєнко О. В., Клименко А. В. Шляхи оптимізації трав'яного покриву узбіч автошляхів на прикладі міста Києва	47
Красова О. О., Шоль Г. Н., Марченко Я. Ю. Апофітізація флори ландшафтного заказника «Балка Північна Червона»	50
Кржипенська А. Ю., Панюта О. О. Біофілія в ландшафтному дизайні	52
Ларіонов М. С., Шевчук Р. М. Поширення і адаптація інвазійного виду <i>Solidago canadensis</i> L. в екосистемах лісостепової зони України та його дистанційний моніторинг	55
Лукашук Г. Б., Курницька М. П. Сквери у історичній забудові міста Львова: проблеми та шляхи оптимізації	57
Немерцалов В. В. Основні центри походження рослин урбанодендрофлори Одеси	60
Пономарьова О. А., Пономарьов Р. А. Клен ясенелистий (<i>Acer negundo</i> L.) у насадженнях м. Дніпро: локалізація та інвазійні властивості	63
Прядко О. І., Дацюк В. В. Моніторинг адвентивних видів рослин у водних та прибережно-водних екосистемах на території національного природного парку «Голосіївський» (м. Київ)	65
Сабанський А. М., Голобородько К. К. Розробка нових інструментів дистанційного моніторингу екологічного стану деревних рослин	68
Сергієнко К. В., Кравчук М. Г. Флавоноїди: медико-біологічні аспекти	70
Склярук Є. Л., Бондаренко О. Ю. Синантропні види рослин узбіч доріг селища Красносілка (околиці м. Одеса)	73
Тиманська О. Багаторічні квіткові рослини як ключовий елемент озеленення міських просторів	75
Чубенко М. В., Козурман Н. І., Мильнікова О. О. Санітарно-захисна смуга насаджень при навчальному закладі: структура, функції, перспективи оптимізації	77
Швець І. В. Потреби та шляхи удосконалення квітникового оформлення міських парків	81
Шиндановіна І. П. Desmidiales (Zygnemataphyceae, Streptophyta) кар'єрної водойми Земснаряд (озеро Млиновище), місто Чернігів	83
Шоль Г. Н., Красова О. О. Робоча схема природних біотопів Криворіжжя різного ступеня порушеності	85
Якуба М. С. Значення збереження відмерлої фітомаси паркових міських насаджень у забезпеченні їх стійкості в умовах кліматичних змін	88

чи інші біотопи з групи синантропних, наявність яких є наслідком антропогенного впливу на рослинний покрив.

Таким чином, на основі вивчення біотопічної диференціації територій Криворіжжя із природним рослинним покривом, які перебувають під різним антропогенним навантаженням, уперше сформовано класифікаційну схему природних біотопів Криворіжжя, яка представлена 7 типами біотопів найвищого класифікаційного рівня. Усього виділено 13 одиниць біотопів другого рівня, 23 – третього, 15 – четвертого рівня.

Перелік використаних джерел

1. Національний каталог біотопів України / За ред. А.А. Куземко, Я.П. Дідуха, В.А. Онищенко, Я. Шеффера. К. : ФОП Клименко Ю.Я. 2018. 442 с.

УДК 630*23

ЗНАЧЕННЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ВІДМЕРЛОЇ ФІТОМАСИ ПАРКОВИХ МІСЬКИХ НАСАДЖЕНЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЇХ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН

М. С. Якуба, к.б.н., доцент

Дніпровський державний аграрно-економічний університет
вул. Сергія Єфремова, 25, м. Дніпро, 49060, Україна

Впродовж останніх десятиліть Україна та інші країни світу переживають різкі і досить несприятливі для живого населення процеси, що пов'язані зі значними негативними змінами клімату. Вченими зафіксовано, що за останні 30 років середньорічна температура в Україні підвищилася на 1,5⁰С, почастишали довготривалі і дуже спекотні періоди, які за прогнозами науковців дедалі ставатимуть довшими та жорсткішими.

Існують прогнози стосовного того, що у разі глобального потепління на 4 °С і більше, повторюваність екстремально спекотних періодів на Євразійському континенті значно зросте (до 2000-х років вона становила раз на 50 років) і траплятиметься чи не щороку. Очевидно, що у таких умовах існування живим організмам та екосистемам буде вкрай складно виживати і підтримувати свою стійкість, витривалість і життєздатність.

Сучасні вчені висловлюють припущення стосовно імовірності стрімкого зменшення кількості атмосферних опадів, зміниться також і характер їх

надходження, що характеризуватиметься як стихійно-зливовий, при цьому, згідно чисельних прогнозів, частота та інтенсивність злив зросте до кінця 21 століття на 10-25 %. Прогнозується також, що на фоні перелічених вище змін, на території України спостерігатиметься зменшення річної кількості морозних днів, а подекуди, до кінця 21 століття, вони будуть взагалі відсутні. Цей факт свідчить про неминучу вірогідність зміни видового складу живого населення, перерозподілу ареалів їх розповсюдження та порушень міжвидових відносин у екосистемах. На фоні таких змін, що з лютого 2022 року супроводжуються ще й катастрофічно згубним впливом активних бойових дій на значній території України, більшість трансформаційних процесів у довкіллі важко точно спрогнозувати та остаточно передбачити.

За умов досить загрозливих кліматичних перспектив у екстремальних умовах виживання опиняються рослини міських насаджень, які крім того, що потерпають від антропо-техногенного пресингу в межах урбанізованих територій, опиняються також у надзвичайно складних умовах виживання внаслідок погіршення параметрів міського середовища таких як: підвищення температури, зміна хімічного складу повітряного середовища та зростання його запиленості і насиченості токсичними речовинами, збідненість ґрунтового покриву та його деградація в міських умовах, брак простору для розвитку кореневої системи та формування повноцінного об'єму крони, електромагнітне, вібраційне та шумове забруднення міст, тощо.

Оскільки саме зелені насадження виступають надієвішим та найефективнішим важелем та засобом оптимізації міського довкілля, важливим завданням нині є винайдення шляхів покращення умов існування рослинності міських екосистем.

Крім загальновідомих заходів, що полягають в удосконаленні технологічних процесів вирощування рослин та догляду за ними, таких як оптимальний полив, внесення добрив, вчасне обрізування, обробка рослин від хвороб і шкідників, дощування та інші доглядові процедури, дуже ефективними, наразі виступають методи, що базуються на екологічному підході щодо культивування паркової рослинності. Серед таких заходів відзначають:

- підбір стійких до несприятливих факторів довкілля рослинних видів, які мають широкий діапазон витривалості та значний рівень пристосування до екологічних змін у довкіллі;

- створення оптимального сусідства рослин згідно характеру та сили їх алелопатичного взаємовпливу;
- здатність рослин до швидкого відновлення у разі часткового ушкодження різного походження;
- залучення неагресивних, легко контрольованих людиною, видів рослин-інтродуцентів, що походять з регіонів з більш жорсткими умовами існування і добре до них пристосовані, тощо.

Дуже дієвим та результативним способом оптимізації існування міських насаджень різного призначення, на нашу думку, є екологізація в догляді за рослинами – наближення умов їх існування до природних, або розумна мінімізація антропогенного втручання, що стосується, насамперед, планування та здійснення низки доглядових процедур за рослинами у складі насадження.

Серед важливих заходів такого плану можна зазначити максимальне збереження відмерлої фітомаси, що утворюється у насадженнях цілорічно, а найінтенсивніший період її утворення і надходження на ґрунтову поверхню у листяних насадженнях припадає на листопад-грудень. Доведено, що ця відмерла фітомаса, створюючи впродовж доволі тривалого, декількарічного періоду, специфічний підстилковий шар на ґрунтовому покриві підкоронового простору, виконує низку позитивних, корисних для самого насадження та живого населення екосистеми, функцій. Підстилка регулює зволоження корененасиченого поверхневого шару ґрунту, сприяючи затримці та накопиченню додаткової вологи під час атмосферних опадів, або конденсації вологи в умовах коливання добової температури, що є вкрай позитивним явищем в умовах посилення посушливості клімату України в цілому та Дніпропетровщини, зокрема. Підстилковий шар здатний захистити корені рослин, розташовані у приповерхневому шарі від механічного ушкодження внаслідок витоптування відвідувачами або промерзання.

У відмерлій фітомасі створюється сприятливе середовище існування корисної мікрофлори та зооценозу, діяльність яких сприяє формуванню родючого, багатого на поживні елементи ґрунтового шару, що має гарні фізичні властивості та є добре оструктуреним, водопроникним і пористим. За таких ґрунтових умов рослини міських паркових угруповань опиняються у більш сприятливих умовах існування і створюють стійкі, високодекоративні та витривалі до впливу на них несприятливих факторів довкілля.